Фінансове право

УДК 347.73

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18169059>**Конституційно-правові засади превентивних заходів фінансової безпеки****Григорів Ярослав Сергійович,**

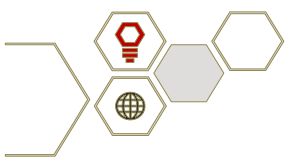
студент 3 курсу факультету слідчої та детективної діяльності
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна, <https://orcid.org/0009-0006-5264-0132>

Прийнято: 19.12.2025 | Опубліковано: 31.12.2025

Анотація: Метою статті є всебічне дослідження конституційних засад, визначення границь превенції фінансових правопорушень через призму їх застосування задля запобігання порушенню прав та свобод людини. Зокрема, з'ясування їх змісту, ролі та значення у забезпеченні фінансової безпеки. Крім того, мета дослідження полягає і у розробці теоретичних аспектів щодо вдосконалення заходів фінансового контролю, їх поєднання із конституційно-правовим регулюванням в Україні.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові методи та спеціалізований юридично-методологічний комплекс, зокрема: формально-юридичний, порівняльно-правовий, метод синтезування і тлумачення норм.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням масштабів фінансових ризиків в умовах економічної нестабільності та реформування державного управління. Сучасні прояви тіньової економіки, корупції, відмивання коштів, фінансування тероризму суттєво впливають на економіку держави, а також ставлять під загрозу національну безпеку. У цих умовах особливого значення

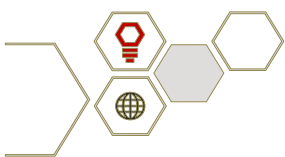

набуває формування системи попередження фінансових правопорушень, яка має ґрунтуватися на чітко визначених конституційних принципах.

Особливе місце посідає забезпечення законодавчої пріоритетності заходів запобігання над заходами протидії, що визнає конституційний принцип позитивних зобов'язань держави. Механізм превенції повинен бути належним чином визначений та систематизований законодавчо, без чого неможливо створити єдину узагальнену нормативно-правову базу. Важливе значення має визначення змісту принципів, на яких створено систему фінансової безпеки, зокрема захисту інтересів суспільства, держави та громадян, пріоритетності запобіганню над протидією, невідворотності та пропорційності покарання або заходів впливу та ін.

Проведене дослідження загальних засад превентивних заходів фінансової безпеки дає можливість визначити, що попередження є одним із основних напрямів діяльності у системі фінансової безпеки, яка спрямована на попередження ризиків задля забезпечення економічної стабільності держави. Дослідження відображає розкриття і аналіз сутності конституційно-правових засад, а також їх ролі у правовій системі країни для створення системи стримувань і противаг, щоб на законодавчому рівні окрім фінансових правопорушень запобігти зловживанню повноваженнями органами державної влади.

Так, вивчення конституційно-правових засад дає змогу правильно побудувати сучасне демократичне суспільство із дотримання прав та свобод людини, навіть під час здійснення заходів попередження правопорушень. Саме на загальних принципах створюється правове середовище, у якому поважають права людини, як в контексті негативного зобов'язання утриматися від втручання, так і позитивного – забезпечення безпечного функціонування фінансової складової країни. А тому дослідження і тлумачення основоположних засад є важливим для адаптації законодавчої бази держави до викликів сьогодення.

Ключові слова: фінансове право, фінансова безпека, фінансовий контроль, засади фінансового моніторингу, превентивні заходи, конституційні основи фінансового права.

Constitutional foundations of preventive financial security measures

Yaroslav Hryhorov,

Student of 3d course of the Faculty of Investigative and Detective Activities

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine,

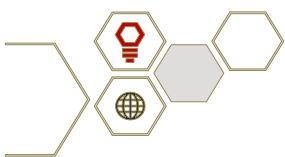
<https://orcid.org/0009-0006-5264-0132>

Abstract: The purpose of the article is to comprehensively study the constitutional principles and define the limits of prevention of financial offences through the prism of their application to prevent violations of human rights and freedoms. In particular, to clarify their content, role and significance in ensuring financial security. In addition, the aim of the study is to develop theoretical aspects for improving financial control measures and combining them with constitutional and legal regulation in Ukraine.

The study used general scientific methods and a specialised legal and methodological approach, including formal legal and comparative legal methods, as well as methods of synthesis and interpretation of norms.

The relevance of the study is determined by the growing scale of financial risks in conditions of economic instability and reform of public administration. Modern manifestations of the shadow economy, corruption, money laundering, and terrorist financing significantly affect the state's economy and threaten national security. In these conditions, it is particularly important to develop a system for preventing financial offences, which should be based on clearly defined constitutional principles.

A special place is given to ensuring the legislative priority of preventive measures over countermeasures, which recognizes the constitutional principle of

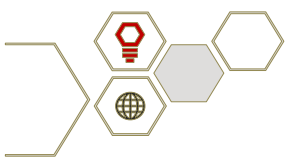
positive obligations of the state. The prevention mechanism must be properly defined and systematized by law, without which it is impossible to create a single generalized regulatory framework. It is important to define the principles on which the financial security system is based, in particular the protection of the interests of society, the state, and citizens, the priority of prevention over counteraction, the inevitability and proportionality of punishment or measures of influence, etc.

The study of the general principles of preventive measures for financial security makes it possible to determine that prevention is one of the main areas of activity in the financial security system, which is aimed at preventing risks in order to ensure the economic stability of the state. The study reflects the disclosure and analysis of the essence of constitutional and legal principles, as well as their role in the country's legal system for creating a system of checks and balances to prevent abuse of power by state authorities at the legislative level, in addition to financial offences.

Thus, studying constitutional and legal principles makes it possible to build a modern democratic society that respects human rights and freedoms, even when taking measures to prevent offences. It is on the basis of general principles that a legal environment is created in which human rights are respected, both in the context of the negative obligation to refrain from interference and the positive obligation to ensure the safe functioning of the country's financial component. Therefore, the study and interpretation of fundamental principles is important for adapting the state's legislative framework to the challenges of today.

Keywords: financial law, financial security, financial control, principles of financial monitoring, preventive measures, constitutional foundations of financial law.

Постановка проблеми. В умовах швидкого розвитку технологій постійно з'являються нові проблеми адаптації фінансової системи до нових викликів сьогодення. А тому паралельно потрібно час від часу вдосконалювати і нормативно-правову базу забезпечення фінансової

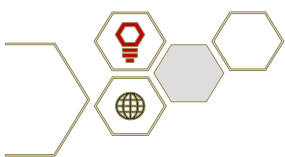

діяльності, зокрема безпеки. Постає також і питання захисту, окремо слід приділити увагу попередженню вчинення махінацій у сфері грошового обігу, оскільки розвиток технологій супроводжує зловживання правопорушниками недосконалістю правової бази. Останнім часом поширюється кіберзлочинність, відмивання коштів, фінансування тероризму, зростає тіньова економіка і т. д. Це викликає занепокоєння громадян. З одного боку – попередження негативних явищ, з іншого – адаптація заходів превенції, щоб не були порушені права і свободи людини. Отже з цього виходить проблема забезпечення у сучасному демократичному суспільстві адаптації конституційних засад. Оскільки принципи є основою будь-якого правового регулювання суспільних відносин, постає важливе питання правильно розкрити їх значення для побудови безпечного фінансового середовища. А тому залишається потреба окреслити функціональне призначення загальноправових та профільних засад в контексті створення умов по запобіганню та протидії фінансовим правопорушенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення правового забезпечення системи фінансової безпеки у науковому середовищі обговорюються досить часто. Немало науковців приділяли увагу розгляду проблемних аспектів цієї сфери, яка стала особливо актуальною за останнє десятиріччя. При цьому слід поділити напрями наукових досліджень на декілька груп.

Перший згрупований напрям становив вивчення такої категорії як фінансова безпека.

Так, проблематику системи правових засобів фінансової безпеки, зокрема їх класифікації, розглядали Губерська Н. Л. та Чуприна Л. М., які визначили основні загрози та питання, які потребують додаткового вивчення. Вони також наголосили на існуванні проблеми недосконалості вітчизняної правової бази і важливості створення нової концепції фінансової безпеки [1]. Носань Н. С. у своєму дослідженні приділив увагу аналізу та порівнянню

завдань економічної безпеки у стратегіях за різні роки. Він підкреслив важливість імплементації міжнародно-правових норм до національного законодавства, а також орієнтувати новітні концепції на європейські стандарти [2].

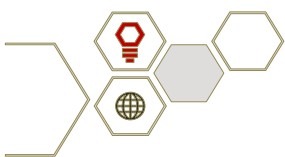
Окремо звертали увагу на певні особливості регулювання під час дії воєнного стану такі науковці як Саввопуло К. В., Коробцова Д. В., Гбур З. В., Палагусинець Р. В. Так, Коробцова Д. В. зазначала, що великий вплив на фінансову безпеку під час дії воєнного стану здійснили новітні умови правового регулювання оподаткування, втрати деяких галузей економіки та розірвання економічних зв'язків. Вона окреслила залежність національної безпеки від фінансової, визначаючи останню як обов'язкову важливу складову загальної [3].

Наступний напрям наукових досліджень науковців був пов'язаний із системою фінансового контролю. Цю фінансово-правову діяльність вивчали Попович С. О., Сливка М. М., Довга М. О., Мельник О. П., Брадул О. М., Височан О. С., Гарасим П. М., Сидорчук Л. А.

Ю. Ю. Пустовіт досліджувала систему суб'єктів фінансового контролю, а також її діяльність. Вона аналізувала досвід європейських країн та окреслювала проблемні питання вітчизняної системи фінансового контролю, які повинні бути реформовані перед адаптацією до міжнародних стандартів. Зокрема, вона наголошувала на важливості узгодженості вітчизняної нормативно-правової бази задля створення єдиної системи контролю [4].

Окремий науковий напрям ставить конституціоналізм, зокрема вивчення яким чином фінансове право базується на його основах.

Приділила увагу ролі Конституції України у питаннях врегулювання фінансової діяльності Дмитрик О. О. Вона проаналізувала норми Основного Закону як основного джерела фінансового права. При цьому здійснила тлумачення норм в контексті правового забезпечення як фінансового права в цілому, так і його складових – бюджетного та податкового. Також вона

розглянула конституційний досвід зарубіжних країн по врегулювання економічної складової держав [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча за останній час у науковому середовищі підіймається питання проблем фінансової безпеки, зокрема неузгодженості та відсутності систематизації у вітчизняному законодавстві, однак проблемі запобіганню фінансових правопорушень приділено досить мало уваги. Це пов'язано із тим, що станом на сьогодні немає як такого комплексного механізму попередження протиправності. Національне законодавство не має єдиного нормативно-правового акту, який би регулював цю сферу.

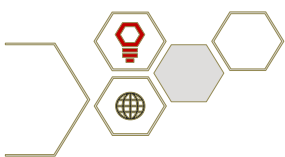
До прикладу, аналізуючи вітчизняну правову базу, можна дійти висновку, що інститут фінансового контролю, як одного із засобів превентивного механізму, не має чіткого правового забезпечення. Існує декілька нормативно-правових актів, які стосуються діяльності уповноважених органів, проте немає жодного узгодженого та систематизованого закону.

З цього випливає, що вітчизняне законодавство не має чіткого уявлення про запобігання у сфері фінансового обігу і знаходиться лише на початковому етапі правової еволюції законодавства. Задля здійснення якої починати потрібно з загальних засад і рухатися до створення конкретних правових норм, щоб забезпечити механізм превенції належною нормативно-правовою базою.

А тому, фактично попередження фінансових правопорушень потребує вивчення з самого початку, зокрема існуюча правова невизначеність є однією з основних невирішених проблем у науковому середовищі. Це порушує принцип чіткого визначення норм права, що може тягнути за собою негативні наслідки у виді неправильного застосування законодавства та створювати суттєву небезпеку недоторканності правам та свободам людини.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою статті є всебічне науково-правове вивчення загальних принципів

превентивних заходів фінансової безпеки. Зокрема, з'ясування їх місця в системі законодавчого забезпечення, в тому числі на рівні конституційного закріплення, а також визначення проблемних аспектів. Під час розгляду проблемних питань ставився кінцевий результат проаналізувати законодавство та окреслити можливі шляхи вирішення існуючої правової невизначеності методом порівняння для створення єдиної узагальненої правової бази.

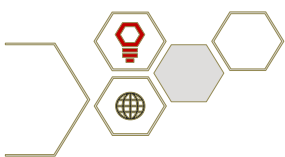
Під час дослідження ставилися наступні ключові завдання:

- 1) Надати визначення таким поняттям як фінансова безпека та заходам попередження як складовим національної безпеки в контексті розмежування границь між конституційними засадами демократичного суспільства та необхідністю забезпечення свободами та дотриманням прав людини;
- 2) Окреслити зобов'язання держави, пов'язані із забезпеченням фінансової безпеки;
- 3) Вивчити вітчизняну нормативно-правову базу встановлення загально-правових принципів, її проблемні аспекти та шляхи їх подолання задля створення єдиного систематизованого законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед тим як перейти до визначення основних конституційних засад попередження правопорушень у фінансовій сфері, слід окремо розглянути таку категорію як «фінансова безпека» і окреслити поняття «превентивні заходи».

Так, у науковому середовищі склалися досить різноманітні погляди на визначення фінансової безпеки. Саввопуло К. В. та Гетьманець О. П. розкривають це поняття через протиставлення його сфері правового регулювання. При такому визначенні використовують метод синтезу, поєднуючи її напряму із збалансованістю та узгодженістю фінансової системи країни. Зокрема, при розкритті категорії вони звертають увагу на важливість

гарантувати захист фінансових інтересів громадян та здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам [6].

Губерська Н. Л., Чуприна Л. М. пішли іншим шляхом, зазначаючи, що фінансову безпеку слід визначати як сукупність фінансово-правових та економічних відносин, які повинні забезпечити внутрішню стабільність фінансової системи. Фактично, вони ототожнюють це поняття із станом економіки, зокрема її збалансованістю та можливістю нормалізувати бюджет, торговельні відносини та стійкість національної валюти [1].

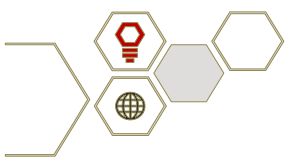
Ми вважаємо, що категорію фінансової безпеки слід розглядати через призму протидії загрозам фінансовій системі країни та її здатністю забезпечити реалізацію суб'єктами фінансових відносин власних інтересів та прав. А тому частково слід погодитися із думкою Саввопуло К. В. та Гетьманець О. П. Проте, варто також врахувати саме такий критерій як запобігання загрозам. На нашу думку предмет регулювання фінансової безпеки включає в себе не тільки фактично існуючі загрози та протидію їм, а і такі, які напряду можуть бути пов'язані із здійсненням грошового обігу.

Так, виходячи із цього, фінансову безпеку слід визначати як сукупність правових засобів протидії та попередження зовнішніх і внутрішніх загроз, які можуть суттєво вплинути на стан фінансової системи та можливість її суб'єктів здійснювати свої права.

Слід виділити такі наступні ознаки фінансової безпеки:

- нормативна визначеність, оскільки лише за наявності юридичних підстав фінансова безпека може існувати як така;
- має на меті не лише протидію, а й попередження загроз фінансовій системі країни, зокрема застосування превентивних заходів;
- покликана забезпечити можливість суб'єктам фінансових правовідносин здійснювати свої права.

Фінансова безпека - це одна з важливих складових національної безпеки, яка безпосередньо впливає на рівень стабільності й захищеності громадян.

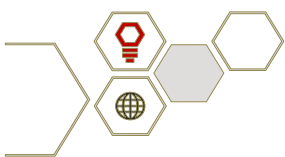
Конституційні засади фінансової безпеки закріплюються через фундаментальні принципи, які пов'язані із належним функціонування фінансової системи держави. В Конституцію України законодавець поклав гарантії права приватної власності (ст. 41), підприємницької діяльності (ст. 42) та соціального захисту (ст. 46). Особливістю цих гарантій є те, що вони прямо пов'язані між собою із фінансовою системою країни. Саме в цих положеннях, на нашу думку, закладені конституційні засади фінансової безпеки.

Виходячи з цього, слід зазначити, що фінансова безпека виступає не лише ємною економіко-правовою категорією, а й конституційною гарантією, що відображає позитивне зобов'язання держави захищати права громадян від фінансових загроз і створювати належні умови для забезпечення реалізації власних інтересів, прав та обов'язків. Це закономірно впливає із положень ст. 17 Конституції України, де зазначається, що забезпечення економічної безпеки є найважливішою функцією держави [7].

Проте, Уткіна М. С. згадує, що окрім позитивного зобов'язання держави є і загальновизнане негативне. Вона зазначає, що важливим є принцип невтручання. Цей принцип передбачає, що органи державної влади повинні бути певною мірою у своїх повноваженнях лімітовані. Так, для реалізації цього принципу у 2014 році було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження втручання у діяльність суб'єктів господарювання» [8].

А тому слід визнати, що правовими засадами фінансової безпеки з одного боку є позитивне зобов'язання держави, а з іншого – негативне. Виходячи з цього, законодавцю слід правильно розмежувати ці два принципи, для правильного здійснення функцій по запобіганню та протидії, щоб забезпечити по-перше фінансову безпеку, а по-друге права людини.

Однак, ми маємо проблему з тим, що Конституційні норми встановлені досить абстрактно, хоча вони і є нормами прямої дії, проте їх зміст

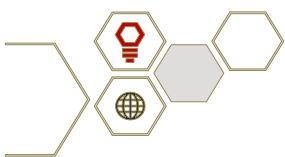
розкривається поступово. Так, ми бачимо дві сторони обов'язків держави по забезпеченню прав людини в контексті фінансової безпеки, проте ці засади на нашу думку слід більш детально розкривати через їх імплементацію до профільного законодавства. Це зможе надати змогу окреслити чіткі межі здійснення заходів із забезпечення безпечного фінансового середовища для країни.

Слід також звернути увагу і на думку Проця І. М., який вважає, що виходячи із зарубіжного досвіду є альтернативна ідея включити деякі засади правового регулювання фінансової діяльності до Конституції. Він зазначає, що це дасть змогу систематизувати методи законодавчого забезпечення фінансового права. Особливо це стосується фінансових відносин особливої значущості [9]. Так, можемо погодитися та сприймати такий підхід як альтернативний шлях внесенням змін до Конституції, а вже профільне законодавство адаптувати під конкретну діяльність. Але в цьому є певні недоліки, зокрема неможливість внесення змін до Конституції під час дії правового режиму воєнного стану, а тому така можливість з'явиться лише у мирні часи.

Натомість, проблема створення безпечного фінансового середовища є постійно актуальною, так як під час бойових дій та зовнішніх загроз фінансово-економічна складова держави є досить вразливою.

Особливе місце при цьому у системі забезпечення фінансової безпеки посідає превенція. Так, до таких заходів попередження слід відносити фінансовий контроль, який має 2 основні види: валютний нагляд та фінансовий моніторинг. У науковому середовищі є різні погляди на визначення що саме передбачає собою фінансовий контроль як захід попередження.

Лисяк Л. В. окреслює його як систему, що заснована на сукупності науково обґрунтованих знань постійного нагляду, аналізу та перевірок, що здійснюється контролюючими органами з метою забезпечення ефективного

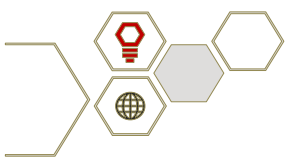
функціонування, розвитку й використання державної власності, зокрема бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів, оцінки доцільності управлінських рішень у цій сфері, своєчасного виявлення необґрунтованих відхилень від установлених норм та забезпечення їх належного врахування відповідно до вимог чинного законодавства [10].

Зовсім іншу дефініцію цього поняття надає нам Сливка М. М. Вона використовує метод синтезу і ототожнює його із функціями уповноважених органів по його здійсненню, визначаючи як врегульовану нормами фінансового права діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що ґрунтується на принципах законності, незалежності, об'єктивності та оперативності й спрямована на забезпечення та охорону фінансових інтересів держави, суб'єктів господарювання і громадян [11].

Визначення Сливки М. М. вважаємо більш доцільним, яке розкриває зміст такої правової діяльності в першу чергу як превентивної. Зокрема, зазначимо, що контроль за своєю сутністю є сукупністю визначених законом засобів, які спрямовані перш за все на аналіз дотримання фінансового законодавства. Чому це так важливо ? Оскільки саме від фактичних правопорушень страждають по-перше економіка, а по-друге права людини; а головна мета превентивних заходів – запобігання негативним наслідкам [12, с. 90].

Як зазначають Довга М. О. та Мельник О. П. система нормативно-правового забезпечення фінансового контролю залишається неузгодженою та недопрацьованою. Це пов'язано перед усім із тим, що немає єдиного визначеного порядку його здійснення. Існує ціла система органів, які здійснюють фінансовий контроль, проте законодавець до цього моменту все ще не створив уніфікованої нормативно-правової бази, що створює додаткові перешкоди у виді прогалин у вітчизняному законодавстві [13].

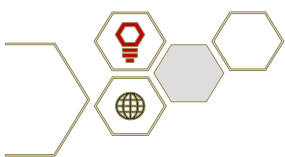
А тому виникає питання: чи дотримано конституційних засад забезпечення негативних зобов'язань з приводу захисту їх фінансових

інтересів та прав ? Зокрема, важливою проблемою залишається визначення змісту таких принципів. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» взагалі не містить чітко визначених меж здійснення такого контролю, що може викликати досить суперечливий погляд на питання конституційності окремих заходів превенції [14].

Тепер, розглянемо більш детально засади, які встановлюються профільним законодавством, задля того, щоб визначити аспекти дотримання прав людини та зобов'язань держави, закріплені у Конституції. Наприклад, Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового ураження» встановлює принципи відповідно до яких повинен здійснюватися фінансовий моніторинг (зазначимо, що він є одним із видів, у якому здійснюється фінансовий контроль). Так, ст. 3 цього Закону визначає наступне: пріоритетність захисту інтересів суспільства, держави та громадян від шкоди; надання пріоритету заходам запобігання; застосування ризик-орієнтованого підходу; координованості взаємодії; невідворотності застосування заходів примусу, їх пропорційності; захисту суб'єктів фінансового моніторингу; захисту інформації; доступності інформації для суб'єктів фінансового моніторингу; звільнення від відповідальності у зв'язку із крайньою необхідністю; звільнення від відповідальності у зв'язку із наданням інформації із обмеженим доступом; міжнародного співробітництва [15].

Так, ми можемо визначити цілу систему принципів, які законодавець розташував у відповідній послідовності, згрупувавши у 2 основні групи. Першу становлять загальні засади безпеки та захисту інтересів суспільства держави та громадян, другу – пов'язані із діяльністю органів фінансового моніторингу та застосування заходів впливу. При цьому перші два законодавчо визначені принципи входять до першої групи, усі наступні – до

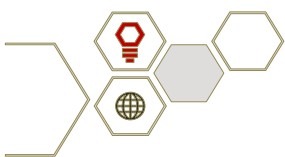

другої. Така послідовність перш за все обумовлена засадами демократичного суспільства.

Систематизація та розподілення принципів при вирішенні питання їх класифікації виконується за допомогою методів розширеного тлумачення. Таким чином визначається їх сутність. А вже остаточне згрупування здійснюється після синтезування їх спільної мети рухаючись від конкретної до загальної шляхом індукції.

Характеризуючи першу групу слід звернути увагу на те, що законодавець визнає як найвищу цінність, а саме безпеку. І тому у зміст цих принципів він покладає перш за все захист від загроз, зазначаючи важливість запобігання несприятливим наслідкам. Формулює він це через призму пріоритетності, надаючи перевагу заходам превенції. Пріоритетність таких заходів із запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення над заходами з протидії їм полягає в тому, що система фінансової безпеки повинна орієнтуватися на випередження ризиків, а не лише на реагування на вже вчинені порушення.

Друга група становить сукупність принципів, які визначають на чому саме повинна ґрунтуватися діяльність органів фінансового моніторингу. Зокрема, встановлюються засади звільнення від відповідальності, до яких відноситься: крайня необхідність, яку законодавець формулює як «звільнення від відповідальності за шкоду, заподіяну у зв'язку з виконанням обов'язків щодо проведення фінансового моніторингу у межах та у спосіб, що передбачені цим Законом». При цьому підкреслимо важливу умову вчинення шкоди, яка впливає із цієї норми - лише виконання обов'язків у межах Закону. Як другу підставу звільнення від відповідальності законодавець визначає «за надання інформації з обмеженим доступом відповідно до вимог цього Закону». Щоб більш детально розкрити значення слід з'ясувати за які саме діяння в контексті цього принципу може бути звільнено особу від

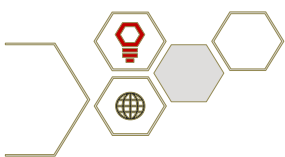
відповідальності. Згідно з ч. 6 та ч.8 ст. 16 не будуть вважатися правопорушеннями розкриття інформації з обмеженим доступом між чітко визначеними суб'єктами: надання державним органам, органам місцевого самоврядування Національним банком України, державними реєстраторами спеціально уповноваженому органу, суб'єктам первинного фінансового моніторингу інформації з обмеженим доступом; посадовими особами та іншими працівниками суб'єктів господарювання, підприємств, установ та організацій спеціально уповноваженому органу.

Також в цій групі принципів визначені і засади невідворотності притягнення до відповідальності або застосування заходів впливу. Так, правопорушникам будуть заморожені активи, які пов'язані із фінансуванням тероризму, розповсюдження зброї масового ураження. Ця підгрупа з двох загально-правових засад має на меті психологічну превенцію, зокрема, принцип невідворотності покарання, який вказує що будь-яке порушення законодавства неминуче тягне за собою юридичні наслідки, зокрема у виді покарання, яке повинно бути обґрунтованим та співмірним характеру правопорушення.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що превентивні заходи фінансової безпеки є ключовим елементом забезпечення функціонування фінансової системи держави. Їх сутність полягає не лише у здійсненні контрольних та наглядових дій, а й у формуванні умов для безпечного та правомірного управління публічними фінансами.

При цьому були розглянуті конституційні приписи, що становлять систему загальних засад здійснення заходів фінансового регулювання правовідносин. Зокрема, було приділено увагу таким категоріям як «фінансова безпека» та «фінансовий контроль» у контексті вивчення реалізації основних засад демократичного суспільства для створення безпечного фінансового середовища, в якому громадяни мали б змогу реалізувати власні фінансові інтереси. Звернемо увагу, що конституційні засади створюють єдину систему

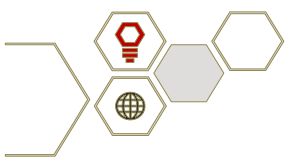
зобов'язань держави по відношенню до забезпечення прав людини під час здійснення заходів спрямованих на запобігання та протидію фінансовим правопорушенням.

Окремо було приділено увагу принципам, які встановлюються профільним законодавством. Здійснено класифікацію засад за групами та розкрито їх правове значення. Також було підкреслено перевагу запобігання над протидією для мінімізації ризиків фінансових правопорушень.

За проведеним дослідженням було визначено, що вітчизняна законодавча база є недосконалою для сьогодення і потребує суттєвих змін, оскільки зараз вона залишається несистематизованою, що створює суттєві проблеми правової визначеності.

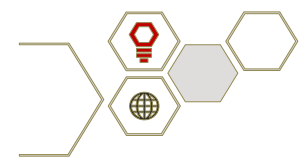
Концепція закріплення спеціальних галузевих принципів у Конституції є прийнятною для більшості зарубіжних країн, однак в умовах сьогодення вона не може бути реалізована через пряму заборону внесення змін до Основного Закону України. Зокрема, за результатами проведеного дослідження пропонуємо створення єдиного кодифікованого нормативно-правового акту, який мав би на меті узгодити усі фінансові-правові норми задля реалізації поперше функцій із забезпечення безпечного фінансового середовища, а по-друге встановлення певних обмеження для органів державної влади задля реалізації негативних зобов'язань невтручання.

Проведеним дослідженням було проаналізовано профільне законодавство фінансового моніторингу. А отже можна вважати, що буде доцільно взяти ці галузеві засади задля включення їх до загальної частини єдиного узгодженого нормативно-правового акту. Таким чином можна створити процесуальний кодекс, який мав би більш систематизовану структуру загальних та спеціальних норм, які чітко встановлювали б засади, повноваження та сферу діяльності. При цьому узагальнений правовий акт суттєво би подолав проблему правової невизначеності за допомогою створення єдиної процедури здійснення заходів фінансової безпеки.

Список використаних джерел

1. Губерська Н. Л., Чуприна Л. М. Система правових засобів забезпечення фінансової безпеки держави. *Юридичний вісник*. 2021. № 6. С. 71 – 79. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2267>.
2. Носань Н. С. Правові засади забезпечення фінансової безпеки України. *Інтелект XXI*. 2019. № 2. С. 53 – 57.
3. Коробцова Д. В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 141 – 146. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.27>.
4. Пустовіт Ю. Ю. Суб'єкти державного фінансового контролю України в умовах євроінтеграції. *Держава та регіони*. 2019. № 3. С. 196 – 203. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-3-32>.
5. Роль Конституції України в урегулюванні фінансових відносин. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2007. № 13. С. 88 – 95.
6. Саввопуло К. В. Особливості правового забезпечення фінансової безпеки України в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 89. С. 92 – 99. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.13>.
7. Конституція України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.10.2025 р.).
8. Уткіна М. С. Правові засади здійснення фінансового моніторингу в Україні. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, Суми, Україна, 19–20 трав. 2022. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 357 – 361.

9. Проць І. М. Особливості правової регламентації фінансової системи у сучасному світі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. № 70. С. 353 – 358. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.56>.

10. Лисяк Л. В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. *Економічний вісник університету*. 2015. № 26. С. 200 – 206.

11. Сливка М. М. Поняття державного фінансового контролю та правовий статус суб'єктів його забезпечення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 624 – 627. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.96>.

12. Фінансове право : підручник / О. О. Дмитрик, Є. О. Алісов, Д. А. Кобильнік та ін. ; за ред. О. О. Дмитрик. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 466 с.

13. Довга М. О., Мельник О. П. Проблеми правового регулювання фінансового контролю в Україні та шляхи їх вирішення. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2021. С. 92 – 97. DOI: <https://doi.org/10.32837/npuola.v28i29.720>.

14. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993, № 4240-IX : станом на 14.06.2025. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 06.11.2025 р.).

15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019, № 361-IX : станом на 09.01.2025. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 02.11.2025 р.).